

Het prachtige huis in Appelscha ligt er rustig bij, alsof er niets of niemand wordt verwacht.

Maar zodra ze het woord neemt - zo valt het eigenlijk letterlijk te omschrijven - is de lucht vol energie. Bijna weg als de stuwende kracht van de Werkgroep Roofvogels Nederland. En daarna rust, graag heel veel rust. Maria Quist (53), gewoon 'one of the boys'.

De geveleugelde vrouwen roeren hun staart. We hadden al een opstandig paardenmeisje en een museumstuk. Deze keer iemand met, zoals ze zelf zegt, een knap schot.

Guus van Duin in gesprek met het voormalige meisje van de school van de zusters van Jezus, Maria en Jozef.

Ik kom uit Pannerden, in Gelderland. Mijn vader was politie, een autoritaire man. We gingen regelmatig het veld in, ook mee jagen, met de jonkheer van Nispen tot Pannerden en de boeren uit de omgeving. Ik vond het schitterend als klein meisje en ging ook veel alleen op pad. Kievitseieren zoeken, rondzwerven in de Pannerdensche Waard. Ik was altijd met dieren bezig, ook wel op een wat rare manier. Mijn opa had een buks en ik schoot Spreeuwen en mussen. En ik heb ook wel eens een Merel geraakt. Niemand zei 'Maria, dat moet je niet doen'. Daar stond je gewoon niet bij stil. Ik had een knap schot, dus de meeste lagen gelijk plat. Maar op een keer had ik een vogel een pootje afgeschoten en ik moest hem doodmaken. Ik heb daarna alleen nog maar geschoten op bloempotjes en veel prijzen op de kermis gewonnen.

Een pittig meisje

Ik ging naar de middelbare meisjesschool van de zusters van Jezus, Maria en Jozef in Nijmegen, midden in het bos. Het barstte er van de vogels.

In de pauzes ging ik veel alleen op pad. Ik was niet zielig of zo, ik vond het gewoon wel best in mijn eentje. Na de MMS werkte ik als typiste bij de universiteit van Nijmegen, maar na twee maanden zegde ik op. Ik ging naar het buitenland, als au-pair, op lastige kinderen passen. In Brussel heb ik Frans geleerd, in Engeland Engels. Ik ben in drie gezinnen geweest en alle drie waren ze ontzettend blij dat ik weer opkraste. En dat was geheel wederzijds. Die verschrikkelijk verwende snotneuzen. Vervolgens ben ik reisleidster geworden bij de Gelderse Tramwegen, met bussen bejaarden naar Oostenrijk en Zwitserland; ik had nog nooit een berg gezien.

Dat hield je ook snel voor gezien

Na een verblijf in de VS en een reis door het Nabije-Oosten kwam ik in Amsterdam terecht. Ik ging culturele antropologie stu-

deren en ontmoette zo Rien, met wie ik nu al dertig jaar ben. We kwamen meer in het Amsterdamse Bos dan in de kroeg, lekker vogels kijken. We studeerden verder in Groningen en kochten voor 20.000 gulden een huisje in Eppenhuisen. We hielden er schapen, geiten, eenden en kippen. En ik had een tamme Kauw die Dula heette, en een Ekster: inderdaad, Pica. Daar ben ik voor SOVON gaan inventariseren, dat groene-kaartenproject, en ik werd lid van Avifauna Groningen. Ik kocht voor 40 gulden mijn eerste kijker en ontdekte de Eemshaven. Kwam ik 's ochtends aan, zaten de broertjes Koffijberg er te kleumen. Ging ik weg, zaten ze er nog steeds.

Wat deed je na je afstuderen?

Ik heb er zo'n acht jaar over gedaan. Dat kwam doordat ik twee kinderen kreeg. Hoogzwanger deed ik tentamens. Na acht jaar vertrokken we uit Groningen en kwamen in Appelscha terecht, in een huis met appartementen en een kleine camping. Die hebben we 'De Dwaalgast' genoemd. Op een dag kwamen er twee jongetjes aan de deur die ook geïnteresseerd waren in vogels: Janco Mulder en Bert Dijkstra, intussen volwassen mannen. We gingen vaak samen op pad, naar de Lauwersmeer, de Eemshaven, de Oostvaardersplassen. Samen spaarden we voor een telescoop. In die periode ben ik voor Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer gaan werken. De zoogdieren in het Dwingelderveld geïnventariseerd, excursies georganiseerd. In het Fochteloërveen onderzocht ik met Rob Bijlsma het gedrag van Vossen.

Wanneer kwamen de roofvogels in beeld?

Bij de WRN, toen nog de Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland (WRNON), kwam ik terecht doordat Janco had gezien dat een jachtopzichter een Buizerd doodschoot, onder de grond stopte en vervolgens wegfietste. Hij heeft de Buizerd opgegraven, ging naar

de politie en kreeg daar een grote mond. De agent was een jagersvriendje. Janco heeft contact opgenomen met de terrein-eigenaar, waarop hij het bos niet meer in mocht.

Ja hallo, zó gaat dat niet in Nederland. Ik heb een brief naar de Amev geschreven, de eigenaar van het bos. Ik heb ze gedreigd met opzegging van mijn verzekering en met negatieve publiciteit. Uiteindelijk werd Janco gerehabiliteerd.

Hoe werd je ingelijfd?

Een week later belde Bert Takman, de voorzitter: of ik secretaresse van de WRNON wilde worden. Ik zei 'Secretaresse? Nee dank u'. Ik was dat ooit één avond geweest, voor de kleuteropvang. Maar dat waren zulke ongelooflijke zeurderige tuttebollen. Wegwezen, dacht ik. Ik ben toch maar gaan kennismaken met het WRNON-bestuur. De heren wilden mij het papierwerk laten doen. Ik heb ze laten weten dat ik wel secretaris wilde worden, maar geen secretaresse. Ik wilde inhoudelijk meepraten en -denken, maar niet de vervelende karweitjes voor ze opknappen.

Hoe werkt de WRN?

Niet te veel vergaderen, geen nota's schrijven, maar aanpakken en zuinig werken. Ons blad 'de Takkeling' zag het daglicht. Om kosten te besparen moesten we de bladzijden zelf rapen en nieten. Dan liepen we urenlang als ganzen achter elkaar om de tafel. Mijn kinderen en de kinderen uit de buurt hielpen, eerst voor een zak patat, later voor een rijksdaalder per uur. Maar dat is al weer lang geleden. We hebben nu 2000 leden.

Een echte mannenwereld

Het was inderdaad bijna volledig een mannenwereld, maar ik voelde me als een vis in het water. Tegenwoordig zijn er trouwens meer vrouwen actief en ze doen het heel goed.

Rob Bijlsma en ik werkten heel veel samen, een vriendschap voor het leven. Het was niet altijd eenvoudig tussen al die mannen, maar ik ben dominant genoeg - bazig noemen ze dat bij vrouwen. Op een bepaald moment moest de Takkeling uitkomen. Ik was in Zwitserland en belde Rob om te vragen hoe het ging. „Dat en dat gaat eruit“, zei hij. Ik heb voor 70 gulden door de telefoon staan horen dat het er per se wel in moest: het uit het hart gegrepen gedicht, ook al gingen je tenen er krom van staan. En ook de kindertekeningen met die grote hanenpoten.

Mijn rol werd allengs groter. Er was veel vervolging, en naarmate ik me inleefde, werd ik steeds verontwaardigder. 'Wat gebeurt hier toch allemaal in dit keurige land', dacht ik. Al die vergiftigingen. Plus het feit dat iedereen elkaar de hand boven

het hoofd hield. De politie zag het door de vingers. We zijn actie gaan voeren en ik had het wapen van de publiciteit ontdekt. Het criterium was heel simpel: als ik me er druk om maak, zijn er vast veel meer mensen verontwaardigd. Ik ging persberichten schrijven, de zaak hier en daar wat accentueren. Je mag natuurlijk nooit liegen, maar een beetje sturen, dat wel. We organiseerden een forum. Daar zat alles en iedereen in: Kritisch Faunabeheer, de jagers, het ministerie, de KNJV, Vogelbescherming. De ecologische roofvogelatlus was een groot succes, we gingen landelijk werken en doopten onszelf om tot Werkgroep Roofvogels Nederland.

Je ging ook veel voor roofvogels het veld in?

Langzamerhand kreeg ik het daar te druk voor. Ik zat vooral op kantoor te regelen en te organiseren. Interviews geven, nieuwe producten bedenken, info-folders, fototoonstellingen, lezingen geven, op de markt staan met de WRN-kraam. De roofvogelvervolgers het vuur aan de schenen leggen, de politie en de AID motiveren om er wat aan te doen. En Vogelbescherming Nederland van ons lijf houden, dat ons wilde inlijven. Dit alles samen met andere enthousiaste WRN'ers natuurlijk. Er was al zo ongelooflijk veel naar de bliksem geholpen in Nederland. We dachten: moeten die roofvogels dan ook nog weg? Kom nou toch.

Je landelijke WRN-dag wordt goed bezocht

Dat is zoveel werk, niet te geloven. Ik heb letterlijk nachten doorgewerkt. Als ik een praatje moest houden, was ik bloednerveus, maar als ik eenmaal bezig was, moesten ze me van het toneel afschoppen. Dan zag ik onze voorzitter, Rob Vogel, met zijn horloge in de hand langzaam naar voren lopen, en ik leuterde maar door. Ontzettend gezellig, veel saamhorigheid en veel plezier. Een heel gemêleerd publiek, aardig wat vrouwen en kinderen, hele gezinnen. Er was altijd gratis koffie met cake, muziek en iets voor de kinderen. De jongens vonden dat eerst belachelijk, maar het werkte wel, die 'female touch'.

Je gaat weg als WRN-woordvoerder. Tijd voor krasse uitspraken.

Het zal je tegenvallen, maar ik ben lang niet meer zo fel als toen ik begon. Ik kom ook uit de hoek van de stropers. Toen mijn vader geen politieman meer was, ging hij stropen. En ik heb ook met die buks rondgeknald. Ik ken die sensatie, ook die van het vissen. Waar ik niet tegen kan, dat zijn de smerige spelletjes die gespeeld worden. Dat ze die beesten doodmaken is natuurlijk vreselijk, maar die schijnheiligheid. Roofvogels zijn wettelijk beschermd, dus blijf ervan af. Ik heb veel aanvaringen gehad met Zweitse

Lulof, de woordvoerder van de KNJV, de jagersvereniging. We hadden de schurft aan elkaar, maar toen mijn jongste zoon drie jaar geleden overleed, schreef hij me een aardige brief. Aan de ene kant ging je stevig tegen elkaar tekeer, aan de andere kant vroeg je hoe het thuis ging.

Er zijn ook toenaderingspogingen geweest

De KNJV wilde een convenant met ons sluiten. Dat wil zeggen dat je aardige dingen over elkaar roept. Maar dat wilden wij niet, we willen niet monddood gemaakt worden. Ze hadden een bloedhekel aan ons. Ik liet me in interviews nogal eens te veel leiden door mijn verontwaardiging, en zij stonden bol van de mediatrainingen. Ik was een keer bij Ontbijt-tv met Lulof. Die begon me daar te liegen, en hij wist dat-ie dat deed. Ik ging er heel verontwaardigd tegenin. Dat ze schieten moeten ze zelf weten, maar die valsigheid, dat draaien, bah.

Ben je wel eens bedreigd?

Een paar maal. We kregen een keer een dode Vos op de stoep. En ook wel telefonisch. Ik herkende de stem van eerdere verwensingen. Toen hij me weer opbelde, heb ik het gesprek opgenomen. „Vies vuil teringwrijf, je huis gaat in de brand en we komen je ophangen“. Enfin, zo'n verhaal. Meteen gebeld met Radio Drenthe en die hebben het integraal uitgezonden. Dat mannetje is zich waarschijnlijk rot geschrokken, ik heb nooit meer iets van hem gehoord. Agressie is heel naar, net als onbeleefdheid trouwens.

Het WRN-werk heeft je veel tijd gekost

Ik was er achteraf gezien soms op een bezeten manier mee bezig. Maar het was de moeite waard, want de WRN heeft de roofvogels echt op de kaart gezet. Het nadeel is wel dat veel mensen nu een roofvogel in hun tuin willen hebben, en daarvoor zelfs valkeniers benaderen. Ik krijg wel drie keer in de week telefoontjes van mensen die vragen waar ze een roofvogelshow kunnen bezoeken. Dan leg ik ze maar uit dat we daar helemaal niet van houden. Wilde, krachtige beesten, die moet je geen kapje opdoen en kunstjes laten uithalen. Er is veel van de tijd voor mijn gezin in de WRN gaan zitten. Ik heb geprobeerd om mijn natuurbeleving op de jongens over te dragen. Als we het bos in gingen, wilden de jongens lekker rondrossen. En ik maar steeds zeggen dat ze stil moesten zijn om naar de vogeltjes te luisteren, en dat interesseerde ze geen barst. Willem liet me altijd maar kletsen en Joost had het er vaak moeilijk mee. Ook met mijn werk voor de roofvogels trouwens. Hij trok zich terug. Dat neem ik mezelf wel kwalijk.

(lees verder op volgende pagina)

Willem was meer met de natuur bezig dan Joost?

Joost was rustiger en rationeler. Hij is eco-noom, net als zijn vader. Ik ben ontzettend trots op hem. Willem had ook economie zullen gaan doen, maar zover is het niet gekomen. Hij was op slag dood toen de auto waarin hij zat hier in het dorp tegen een boom botste. Hij was 17. Zijn vriendje had een maand ervoor zijn rijbewijs gehaald en reed veel te hard. Ze zien geen gevaar, die kinderen.

Willem was een levensgenieter. Hij verkocht ook altijd lootjes op de landelijke dag van de WRN. Eigenlijk drukte hij ze gewoon door de strot. Hij figureert in twee van de WRN-films. Joost is heel zorgzaam. Hij bleef op vakanties altijd dicht bij me. Ik verzamelde stenen, veel meer dan ik dragen kon, en dan nam hij ze deels van me over. Hielp me ook stroompjes oversteken. Willem huppel-

de altijd voor ons uit. Ze waren ook fel ont-jacht toen ze klein waren. De poten van jachthutten in de zogenaamde naturschutz-gebieden werden letterlijk als pisaal gebruikt. Op een keer kwamen ze glunderend uit zo'n hut op poten geklommen. Willem had een dikke drol op het bankje gedraaid en Joost had er een foto van genomen. We zijn gezegend met onze kinderen.

Een contrast met je eigen kindertijd?

Ik mocht vroeger eigenlijk niks, zij veel. Honden, katten, konijnen, ratten. Voor Joost hoefde dat niet zo, maar Willem was net als ik. Alles sjouwde hij mee naar binnen, en hij zorgde er goed voor. Van Willem van Manen had hij tien wietzaadjes gekregen en die deden het ook nog, tot mijn spijt. Eerst in een potje, toen in een pot, daarna in de garage met lampen erboven.

Het werd ons te gek en we hebben ingegrepen. Hij had er zo'n plezier in. Op zijn graf stond het eerste jaar een wietplantje van eigen kweek.

Lachen, lol hebben, daar houd ik ook van. Dat was ook het leuke van met die mannen omgaan. Tijdens de excursies met Avifauna Groningen hadden we af en toe buikpijn van het lachen. Met Rob en Willem van Manen naar Falsterbo, we deden daar alles wat ik mijn kinderen verbood. Zo'n uitlaatklep had ik ook nodig. Maar hoewel ik one of the boys was, werd er in mijn aanwezigheid niet geboord, of misschien een beetje, en er werd niet geruft. En er werd ook wat minder gevloekt dan anders, begrijp je. Daar hou ik niet van. Ik bemoederde ze ook wel een beetje. Lekker dingen voor bij de koffie en zeggen dat ze een das om moesten doen als het koud was.

Wat is je aanleiding om te stoppen?

Als ik een lezing hield, hoorde ik mezelf praten. Het was een herhaling van zetten. En toen Willem doodging, mijn jongste kind, heb ik wel doorgewerkt, maar het vuur ontbrak. Het was op. Ik heb twee jaar uitgetrokken om de zaak bij de WRN af te bouwen en in december is het voorbij, na 15 jaar. Het afgelopen jaar was opnieuw zwaar. Mijn man is maandenlang ernstig ziek geweest, maar gelukkig redelijk hersteld. We hebben een huisje gekocht in Frankrijk, in een prachtig, rustig gebied. Waar ik nu zin in heb, is een tijdje helemaal niks hoeven, helemaal niks.

Donaties!

In september werd SOVON blij verrast met een donatie van de Stichting Vogelreizen. De 'winst' die deze stichting maakt, laat zij jaarlijks ten goede komen aan vogelbeschermingsprojecten. Ditmaal viel de eer te beurt aan SOVON, zo komt er € 1000,- ten goede aan het kwartelkoningproject: het project waarbij grondeigenaren en waarnemers samenwerken om Kwartelkoningen te inventariseren en te beschermen tegen het uitmaaien van nesten.

SOVON ontving verder € 4000,- via de Friese Milieufederatie. Een mooi bericht, de aanleiding was echter minder mooi. De Milieufederatie heeft namelijk een kort geding aangespannen tegen recreatiecentrum Schatzenburg. Het centrum had zich schuldig gemaakt aan het kappen van een bosperceel in het broedseizoen, ten westen van Leeuwarden, een zaak die in Friesland tot grote opschudding heeft geleid. De

rechter gaf de Federatie gelijk waardoor het kappen moest worden gestaakt tot na 15 juli. Ondanks de uitspraak van de rechter werd er toch doorgewerkt in het bos. Dit leidde tot het opeisen van een dwangsom door de Milieufederatie. Tot daadwerkelijke inning is het niet gekomen omdat bleek dat hierna het bos met rust gelaten werd tot na 15 juli. In goed overleg tussen de Federatie en het recreatiecentrum is besloten af te zien van de dwangsom in ruil voor o.a. een schenking aan een goed natuurdoel. Van de drie door de Milieufederatie voorgestelde goede doelen, koos het bedrijf SOVON uit. SOVON laat het bedrag weer richting het Friese stromen: het komt ten goede aan de moerasvogelcursus die komend voorjaar in Friesland gehouden wordt.

Stichting Vogelreizen en Friese Milieufederatie bedankt!

En het verdriet?

Kort voor zijn dood had Willem zijn vrienden gezegd: 'Als ik doodga, moeten jullie een groot feest geven'. Dat hebben we gedaan, met keiharde muziek en illegaal vuurwerk. Aan de boom waar hij is verongelukt hangt een vogelhuisje. Zijn graf is een tuintje geworden. Zijn vrienden hebben er een nestkastje opgehangen, waarin al drie keer een Pimpelmees heeft gebroed. Er staat een tonvijver waar kikkers in zitten. In een conifeertje broedde een Winterkoning en 's avonds spelen de muizen er over je voeten. Ik ben dol op mooie kleuren en heb daar en in onze tuin voor kapitalen bloembollen de grond in geramd. Jankend en vloekend. Het was een allerverschrikkelijkste periode, vol verdriet en depressies. De ochtend nadat hij gestorven was, kwam de zon zo prachtig op. Het was berijpt, er zaten Staartmezen en er vlogen ganzen over. Als je er oog voor hebt, kan je heel veel troost halen uit allerlei moois en goeds om je heen. Daardoor ben ik op de been gebleven.

Guus van Duin